

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Державної служби якості
освіти України

21.06.2024 № 01-10/193

Освітня програма «Ліга крилатих»

Другий рівень (повна базова середня освіта)

Перший цикл базової середньої освіти – адаптаційний

(5–6 роки навчання)

Вступ

Освітня програма створена для закладів загальної середньої освіти (далі – Програма) відповідно до Закону України «Про освіту» (№2145-VIII від 05 вересня 2017 р.), Закону України «Про повну загальну середню освіту» (№463-IX від 16 січня 2020 р.), Державного стандарту базової середньої освіти (Постанова КМУ №898 від 30 вересня 2020 року), розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року» (№988-р від 14 грудня 2016 р.), з урахуванням принципів сучасної освітньої політики та Стратегії розвитку освітніх оцінювань у сфері загальної середньої освіти в Україні до 2030 року. У Програмі реалізовано наступність і послідовність основних підходів, принципів, форм, методів тощо освітньої програми «Світ чекає крилатих» для 1–4 класів закладів загальної середньої освіти.

Мета розробленої Програми – забезпечити цілісний і гармонійний розвиток особистості, сприяти набуттю нею досвіду виконання різних видів діяльності, закласти основи для особистісного зростання на базовому (предметному) рівні. Основні наскрізні завдання Програми: формування ключових компетентностей, а також наскрізних умінь учнів; гармонійний духовний, психоемоційний, соціальний, фізичний розвиток особистості; формування здатності до толерантної і конструктивної взаємодії в мікро- й макросоціумі, розвиток ініціативності, творчості, критичного мислення, самостійності в здобуванні знань тощо. Предметні цілі й завдання конкретизовано у вступних частинах до навчальних програм із навчальних предметів / інтегрованих курсів.

Програму розроблено на засадах компетентнісного, особистісно орієнтованого, діяльнісного й інтегративного підходів. Це дало змогу скорелювати змістовий складник із діяльнісним, зокрема визначити оптимальні й доцільні технології, форми й методи для розвитку творчості й ініціативності учнів, формування вмій продуктивно працювати з інформацією, аргументовано висловлювати власні думки, зважаючи на ситуацію спілкування, конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики й ухвалювати рішення, розв’язувати проблеми й співпрацювати разом для досягнення спільного успіху. З огляду на це закладено основи для організації освітнього процесу як синергетичної системи, в якій ураховано ціннісні орієнтири сучасної освіти, її компетентнісний потенціал, передбачено особистісну орієнтацію навчання, структуровано зміст на засадах інтеграції. Наскрізно в Програмі реалізовано наступність і перспективність між початковою і базовою середньою освітою, що відбито в змістовому й діяльнісному складниках, очікуваних результатах навчання учнів, а також видах навчальної діяльності.

Урахування в Програмі вікових й індивідуальних психологічних особливостей здобувачів освіти забезпечує особистісну зорієнтованість навчання, зокрема розвиток мотиваційної сфери й системи цінностей, активізацію пізнавальної діяльності, засвоєння учнями цілісного образу світу, набуття навичок соціальної адаптації тощо. Це відповідає запитам суспільства на соціально активну, цілісну особистість, здатну протистояти соціальним викликам й успішно взаємодіяти в різних життєвих ситуаціях.

Особливістю розробленої Програми є впровадження вертикальної і горизонтальної інтеграції на рівні змісту й процесу навчання, що уможлиблює встановлення внутрішньо- і міжпредметних зв'язків у межах навчальних предметів / інтегрованих курсів. Індикаторами такої інтеграції є: термінологійне поле, яке є спільним для навчальних програм з навчальних предметів / інтегрованих курсів і яким мають послуговуватися всі суб'єкти освітнього процесу; концентричне структурування окремих інтегрованих курсів і навчальних предметів; соціокультурна тематика, розкриття якої уможлиблює активізацію пізнавальної і дослідницької діяльності здобувачів освіти; системне використання інтегрованих групових проєктів тощо. Змістом програми передбачено урізноманітнення видів діяльності здобувачів освіти (дослідницької, текстової, пошукової, проєктної, творчої тощо), що уможлиблює ефективне формування визначених Державним стандартом базової середньої освіти наскрізних умінь і ключових компетентностей. Кореляція знанневого, діяльнісного, ціннісного й ставленнєвого орієнтирів навчання зумовлює вибір тематики досліджень, тем інтегрованих навчальних проєктів, видів самостійної / індивідуальної діяльності учнів. У змісті розроблених навчальних предметів / інтегрованих курсів наскрізно передбачено формування вмінь, які є предметом уваги міжнародного дослідження якості освіти PISA.

Мовно-літературну освітню галузь реалізують навчальні предмети «Українська мова», «Англійська мова» й інтегрований курс «Література». Мета навчального предмета «Українська мова» полягає у формуванні компетентного мовця, який виявляє ціннісне ставлення до державної мови, застосовує здобуті знання з української мови для розв'язання навчальних і життєвих завдань, комунікативно доцільно послуговується засвоєними стилями й жанрами мовлення, вправно використовує мовні засоби для задоволення своїх потреб і потреб інших осіб, удосконалює і збагачує власне мовлення, виявляє мовну стійкість, має розвинені мовне чуття й мовний смак.

Зміст навчального предмета «Англійська мова» спрямовано на засвоєння учнями особливостей міжкультурного діалогу, набуття ними навичок обслуговувати свої потреби засобами іноземної мови, спілкуватися іноземною мовою задля спільного розв'язання життєвих проблем; на формування вмінь шукати, знаходити, аналізувати й використовувати достовірну інформацію з різноманітних зарубіжних джерел, налагоджувати активну співпрацю з представниками різних культур для досягнення спільних глобальних цілей, досліджувати й вивчати історію, культуру, географію своєї країни, країн з англійською мовою спілкування; на розвиток здатності мислити демократично, ураховуючи інтереси представників різних культур, а також популяризувати Україну, українську мову, культуру, традиції у світі засобами англійської мови.

Метою інтегрованого курсу «Література» визначено ознайомлення учнів з основними літературними здобутками митців класичної і сучасної художньої (української і зарубіжної) літератури в площині загальнолітературних, художньо-естетичних, літературознавчих та аксіологічних проблем, спрямованих на розвиток гармонійної особистості, здатної креативно мислити, творчо самореалізовуватися, на формування в неї гуманістичного світогляду, базованого на національних і міжкультурних орієнтирах.

Математичну освітню галузь реалізує навчальний предмет «Математика», спрямований на формування математичної компетентності здобувачів освіти, зокрема засвоєння математичних знань, необхідних для задоволення власних навчальних і життєвих потреб, набуття вмінь досліджувати математичні процеси і явища й застосовувати математичний досвід у навчальних і життєвих ситуаціях, а також на розвиток логічного й алгоритмічного мислення, уявлень про математичні моделі реальних ситуацій, опанування учнями форм, методів опису й пізнання реальних ситуацій математичною мовою.

Зміст інтегрованого курсу «Всесвіт» (5–6 класи) відповідає меті й завданням природничої, громадянської та історичної, соціальної і здоров'язбережувальної освітніх галузей. Цілями його реалізації є: вдосконалення навичок досліджувати природу й розвиток суспільства, формулювати доказові твердження на основі здобутої інформації, пізнавальної активності; формування зацікавленості світом природи, допитливості, світоглядних орієнтирів; спонукання до вивчення взаємодії людини і природи; поглиблення розуміння ролі праці й самовдосконалення як головної умови реалізації кожної людини; розвиток спроможності й готовності застосовувати комплекс наукових знань і методологій для пояснення світу природи й світу людей, здатності розуміти зміни, зумовлені людською діяльністю; формування особистої громадянської відповідальності за результати цієї діяльності. Зазначений інтегрований курс є пропедевтичним для опанування здобувачами освіти в 7–9 класах інтегрованих курсів «Природничі науки» й «Історія та суспільні науки».

Реалізацію інформатичної освітньої галузі забезпечує навчальний предмет «Інформатика», зміст якого спрямовано на формування таких умінь і навичок здобувачів освіти: вивчати, досліджувати й оцінювати вплив інформаційних технологій на довкілля й розвиток суспільства, виконувати певні дії з даними різних типів, визначати доцільні способи захисту себе і свого інформаційного простору, об'єктивно оцінювати здобуту з різних джерел інформацію, організовувати власне інформаційне середовище тощо.

Мистецьку й технологічну освітні галузі реалізує інтегрований курс «Арттехнології», мета якого – формування в учнів художніх здібностей і творчих умінь, розвиток художньо-образного, абстрактного, критичного й технічного мислення, набуття ними досвіду застосовувати сформовані навички під час різних видів діяльності (художньої, творчої, інноваційної тощо). У змісті курсу зацентровано на взаємодії різних видів мистецтва в межах мистецької і технологічної освіти, ураховано соціокультурну тематику, передбачено виконання індивідуальних і колективних проєктів.

Освітню галузь «Фізична культура» реалізує предмет «Фізична культура». З метою оптимізації навчального навантаження учнів передбачено варіативність його викладання з урахуванням наявності відповідних умов у закладі освіти, зокрема вибір або навчальної програми, або модельної навчальної програми.

Реалізація мети й компетентнісного потенціалу соціальної і здоров'язбережувальної галузі відбуватиметься розосереджено під час викладання навчальних предметів й інтегрованих курсів, наскрізно впродовж навчального року в процесі виконання інтегрованих проєктів і розгляду соціокультурних тем. Це дасть змогу втілити мету соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі не локально,

у межах одного навчального предмета, а системно й систематично, а отже, цілісно зреалізувати такі вимоги до обов'язкових результатів із галузі: турбується про особисте здоров'я та безпеку, уникає факторів ризику, реагує на фактори й діяльність, що становить загрозу для власного і суспільного життя, здоров'я, добробуту; визначає альтернативи, прогнозує наслідки, приймає рішення для власної безпеки та безпеки інших осіб, здоров'я і добробуту; усвідомлює цінність і дотримується здорового способу життя, аналізує та оцінює наслідки й ризику для здоров'я і суспільства; виявляє підприємливість та поводить етично для поліпшення здоров'я, безпеки і добробуту власного та інших осіб.

Вимоги до осіб, які можуть розпочати або продовжити навчання за цією освітньою програмою

Розпочати навчання за Програмою можуть учні, які досягли результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової освіти. Свідченням цього має бути відповідний документ. За його відсутності учень / учениця / учні мають змогу пройти відповідне оцінювання до початку нового навчального року (пункти четвертий, п'ятий статті 17 Закону України «Про повну загальну середню освіту», «Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах» у редакції наказу Міністерства освіти і науки України № 955 від 10.07.2019 р.).

Загальний обсяг навчального навантаження

Загальний обсяг навчального навантаження зорієнтовано на роботу закладу загальної середньої освіти за 5-денним навчальним тижнем. Він становить 2275 годин, що не перевищує граничне допустиме тижневе / річне навчальне навантаження здобувача освіти, визначене базовим навчальним планом Державного стандарту базової середньої освіти. Наповнюваність класів закладів загальної середньої освіти, тривалість занять, поділ класів на групи під час вивчення окремих навчальних предметів / інтегрованих курсів регулюється відповідно до чинного законодавства.

Навчальний план

Навчальний план складено відповідно до адаптаційного циклу (5–6 класи) базової середньої освіти. Заклади загальної середньої освіти складають річні навчальні плани, зважаючи на освітні потреби здобувачів освіти, особливості організації освітньої діяльності в позаурочний час, а також можуть передбачити здобуття учнями освіти під час самопідготовки відповідно до вимог Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти (Наказ Міністерства охорони здоров'я України №2205 від 25.09.2020 р.).

Навчальний план для 5–6 класів

закладів загальної середньої освіти для класів (груп) з українською мовою навчання

Освітні галузі	Перелік предметів (інтегрованих курсів)	Розподіл навч. навантаж. за роками /тижнями навчання між предметами / інтегрованими курсами		
			5 кл.	6 кл.
Мовно-літературна	Українська мова	тижд.	4	4
		рік	140	140
	Література	тижд.	3	3
		рік	105	105
	Англійська мова*	тижд.	4	4
		рік	140	140
Математична	Математика	тижд.	5	5
		рік	175	175
Природнича, громадянська й історична, соціальна та здоров'язбережувальна	Всесвіт	тижд.	6,5	6,5
		рік	227,5	227,5
Інформатична	Інформатика	тижд.	1,5	1,5
		рік	52,5	52,5
Мистецька й технологічна	Арттехнології	тижд.	3	4
		рік	105	140
Фізична культура	Фізична культура	тижд.	3	3
		рік	105	105
Загалом (без фізичної культури + фізична культура)		тижд.	30 (27+3)	31 (28+3)
		рік	1050	1085
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій і групових занять **		тижд.	1	3
		рік	35	105
Гранично допустиме навчальне навантаження			28	31
Усього (без фізичної культури + фізична культура; без урахування поділу класів на групи)			31 (28+3)	34 (31+3)

*Години на вивчення другої іноземної мови в 5 класі можна виділити за рахунок годин на вивчення першої іноземної мови (англійської) і додаткових годин, у 6 класі – за рахунок додаткових годин. У разі відсутності фінансування додаткових годин години на вивчення другої іноземної мови в 5 і 6 класах можна виділити за рахунок першої іноземної мови (англійської) і перерозподілу годин (не більше ніж 1 година загалом) з інших освітніх галузей.

**Додаткові години можна використати для забезпечення диференціації та індивідуалізації навчання, задоволення освітніх потреб груп й окремих учнів. Зокрема, для вивчення навчальних предметів / інтегрованих курсів чи проведення індивідуальних і/або групових занять тощо.

Перелік навчальних програм

Перелік навчальних програм і модельних навчальних програм

Освітня галузь	Предмет / інтегрований курс / курс за вибором	Повна назва програми (із зазначенням: модельна / навчальна)
Мовно-літературна	Українська мова	Навчальна програма «Українська мова». Адаптаційний цикл. 5–6 класи для закладів загальної середньої освіти, що реалізують освітній проєкт «Ліга крилатих» (авт. Горошкіна О. М., Попова Л. О., схвалено до використання в освітньому процесі, протокол №2 засідання комісії з української мови від 13.06.2022)
	Література	Навчальна програма «Література» Адаптаційний цикл. 5–6 класи для закладів загальної середньої освіти, що реалізують освітній проєкт «Ліга крилатих» (авт. Негодяєва С. А., Семенів Н. Л.; схвалено до використання в освітньому процесі, протокол №4 засідання комісії з літератури (української та зарубіжної) від 24.06.2022)
	Англійська мова	Навчальна програма «Англійська мова». Адаптаційний цикл. 5–6 класи для закладів загальної середньої освіти, що реалізують освітній проєкт «Ліга крилатих» (авт. Беляєва Т. Ю., схвалено до використання в освітньому процесі, протокол №3 засідання комісії з іноземних мов від 29.07.2022)
Математична	Математика	Навчальна програма «Математика». Адаптаційний цикл. 5–6 класи для закладів загальної середньої освіти, що реалізують освітній проєкт «Ліга крилатих» (авт. Бугайова О.В., схвалено до використання в освітньому процесі, протокол №8 засідання комісії з математики від 29.06.2022)
Природнича, громадянська й історична, соціальна та здоров'язбережувальна	Всесвіт	Навчальна програма «Всесвіт». Адаптаційний цикл. 5–6 класи для закладів загальної середньої освіти, що реалізують освітній проєкт «Ліга крилатих» (авт. Засекіна Т. М., Король Н. О., Лашевська А. А., Лашевська Г. А., Хлипавка Л. М., схвалено до використання в освітньому процесі, протокол №5 засідання комісії з біології та екології від 18.07.2022, протокол №6 засідання експертної комісії з хімії від 05.07.2022, протокол №4 засідання експертної комісії з фізики й астрономії від 14.07.2022, протокол №5 засідання експертної комісії з географії від 30.06.2022, протокол №6 засідання експертної комісії з історії від 30.06.2022, протокол №6 засідання експертної комісії з громадянської освіти, правознавства,

Освітня галузь	Предмет / інтегрований курс / курс за вибором	Повна назва програми (із зазначенням: модельна / навчальна)
		етики та курсів морального спрямування від 21.07.2022, протокол №2 засідання експертної комісії зі здоров'я, безпеки та добробуту від 11.07.2022)
Інформатична	Інформатика	Навчальна програма «Інформатика». Адаптаційний цикл. 5–6 класи для закладів загальної середньої освіти, що реалізують освітній проєкт «Ліга крилатих» (авт. Завалій О. М., схвалено до використання в освітньому процесі, протокол №8 засідання комісії з інформатики від 24.06.2022)
Мистецька й технологічна	Арттехнології	Навчальна програма «Арт-технології». Адаптаційний цикл. 5–6 класи для закладів загальної середньої освіти, що реалізують освітній проєкт «Ліга крилатих» (авт. Агеєва О. В., Бойчук С. Б., Калашнікова О. В., Кондратова В. В., Пич Л. П., Тисленко О. Ю., схвалено до використання в освітньому процесі, протокол №3 засідання експертної комісії з технологій від 08.08.2022, протокол №3 засідання експертної комісії з мистецтва від 02.08.2022)
Фізична культура	Фізична культура	Навчальна програма «Фізична культура» Адаптаційний цикл. 5–6 класи для закладів загальної середньої освіти, що реалізують освітній проєкт «Ліга крилатих» (авт. Лавров С. О., Боляк А. А., Коломоєць Г. А., схвалено до використання в освітньому процесі, протокол №2 засідання комісії із фізичної культури та захисту України від 11.07.2022) Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Педан О. С., Коломоєць Г. А., Боляк А. А., Ребрина А. А., Деревянко В. В., Стеценко В. Г., Остапенко О. І., Лакіза О. М., Косик В. М. та інші; наказ Міністерства освіти і науки України від 17.08.2022 року № 752).

Форми організації освітнього процесу та педагогічні технології

Реалізація Програми передбачає вмотивоване комбінування традиційного й інноваційного інструментарію: технологій і форм (STEM-освіта, заняття-квести тощо); методів («навчаюсь, навчаючи інших», проєктів, дослідницько-пошукових й інтерактивних, ситуаційних і текстових вправ тощо), засобів (карт пам'яті, блок-схем, лепбуків тощо) організації освітнього процесу, проведення дискусій, застосування цифрових технологій для презентації здобутих результатів тощо.

Зміст і принципи побудови Програми зумовлюють і перегляд ролі вчителя в освітньому процесі: він набуває функцій порадирика, консультанта, координатора навчальної діяльності учнів, які завдяки цьому матимуть змогу вибудувати власну освітню траєкторію, зважаючи на очікувані результати навчання, а також свої потреби й запити. Крім того, у змісті розроблених навчальних предметів / інтегрованих курсів закладено можливості для індивідуалізації і диференціації навчання учнів.

Форми та види оцінювання результатів навчання учнів

Відповідно до пункту 2 ст. 17 Закону України «Про повну загальну середню освіту» основними видами оцінювання результатів навчання учнів є формувальне, поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання, державна підсумкова атестація, зовнішнє незалежне оцінювання.

Оцінювання має відбуватися за 12-бальною шкалою, визначеною законодавством.

Наступність у підходах до оцінювання результатів навчання учнів між початковою і базовою середньою освітою реалізована, зокрема, завдяки послідовному переходу від рівневого до бального оцінювання:

I етап – *упродовж першого місяця навчання* вербальне оцінювання: доцільно висловлювати тільки оцінні судження у формі вербальних фраз: «Ти можеш навчати інших виконувати...», «Ти добре підготувався / підготувалася навчати інших...», а також фіксувати їх в учнівському щоденнику, засвідчуючи в такий спосіб поступ учня / учениці тощо. Під час індивідуальних консультацій і бесід доцільно у формі порад пояснювати здобувачам освіти, у який спосіб і завдяки чому вони можуть поліпшити свої результати навчання;

II етап – *під час другого місяця навчання* здійснювати рівневе оцінювання з фіксацією в класному журналі тільки високого й достатнього рівнів;

III етап – починаючи з *третього місяця*, потрібно фіксувати результати навчання в класному журналі й учнівському щоденнику за рівневою шкалою і позначати словами й/або буквами досягнуті рівні (початковий «П», середній «С», достатній «Д», високий «В»), а також вербально характеризувати поступ учня / учениці, акцентуючи увагу на досягненнях й окреслюючи способи поліпшення їх;

IV етап – *бальне оцінювання з II семестру*: фіксація результатів навчання в класному журналі й учнівському щоденнику за бальною шкалою, а також продовження вербальної характеристики поступу учня / учениці.

В основу розробленої системи оцінювання результатів навчання учнів покладено такі критерії і визначено показники кожного з них:

знаннєвий – усвідомленість, правильність, вичерпність / лаконічність (залежно від завдання), логічність, змістовність, конкретність, узагальненість;

мотиваційно-діяльнісний – репродуктивний (виконання за планом, зразком, алгоритмом, з використанням ключових слів; увідповіднення, зіставлення, поєднання, доповнення, наслідування), репродуктивно-продуктивний (опрацювання й систематизація інформації, переказування її, аналізування, спостереження, володіння термінологією), продуктивний (інтерпретування, критичне оцінювання й використання засвоєного, прогнозування способів застосування його, дослідження

проблеми й самостійне розв'язання її із застосуванням ситуаційно доцільних методів, способів і стратегій, конструктивна взаємодія задля досягнення певного результату);

ціннісно-ставленнєвий – ставлення до себе, до інших осіб, подій, процесів, явищ, керування своїм емоційним станом, здатність до самоосвіти й саморозвитку;

рефлексійний – здатність аналізувати власну діяльність, а також діяльність інших осіб, визначати способи поліпшення навчальних результатів, оцінювати ризики й наслідки власних дій.

Загальні критерії оцінювання результатів навчання учнів 5–6 класів сформульовано на основі загальних критеріїв, уміщених у Додатку 2 до методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти.

Загальні критерії оцінювання результатів навчання учнів 5–6 класів

Рівні результатів навчання	Бал	Загальна характеристика
		Здобувач освіти
початковий	1	з допомогою інших осіб визначає об'єкт вивчення
	2	переважно самостійно визначає об'єкт вивчення, виокремлює поодинокі ознаки й характеристики його, записує і представляє здобуту інформацію в різних формах винятково з допомогою інших осіб
	3	самостійно визначає об'єкт вивчення, частково описує зв'язки між даними, відчуває труднощі в доборі прикладів, з допомогою вчителя / вчительки виявляє проблему дослідження й добирає із запропонованого переліку об'єкти / явища, властивості об'єктів / явищ, які можна дослідити; відчуває труднощі під час аналізу власної діяльності
середній	4	відтворює навчальний матеріал, не дотримуючись логічності й послідовності у викладі, характеризує за зразком виучуваний об'єкт, здебільшого дає правильні відповіді на уточнювальні запитання; виконує репродуктивні вправи й завдання, припускаючись помилок
	5	пояснює навчальний матеріал, спираючись на ключові слова й словосполучення, план, зразок тощо; виконує навчальні дії за планом, зразком, алгоритмом, з використанням ключових слів; з допомогою вчителя / вчительки виявляє проблему дослідження й добирає із запропонованого переліку об'єкти / явища, властивості об'єктів / явищ, які можна дослідити; відчуває труднощі під час регулювання власного емоційного стану
	6	переказує навчальний матеріал, дає неповні й лаконічні відповіді на репродуктивні запитання за його змістом, записує і представляє здобуту інформацію переважно лише в одній якійсь формі; виконує навчальні дії, що передбачають увідповіднення, зіставлення, поєднання, доповнення, наслідування; самостійно виявляє проблему дослідження й добирає із запропонованого переліку об'єкти / явища, властивості об'єктів / явищ, які можна дослідити; переважно об'єктивно аналізує діяльність інших осіб
достатній	7	логічно й послідовно відтворює навчальний матеріал, усвідомлено наводить окремі приклади на підтвердження певних думок, здійснює усвідомлений пошук інформації, опрацьовує і переказує її, припускається неточностей у формулюванні проблеми й мети

		дослідження, виборі відповідних способів і засобів здійснення його; здатний регулювати власний емоційний стан
	8	демонструє достатній рівень знань про виучуваний об'єкт, аналізує здобуту інформацію, здебільшого самостійно записує її та представляє в різних формах (текстовій, табличній і графічній); зазнає окремих труднощів під час самостійного визначення мети й завдань дослідження відповідно до сформульованої проблеми; регулює власний емоційний стан
	9	використовує здобуті знання про виучуваний об'єкт у різних навчальних ситуаціях, здебільшого аргументовано висновок на основі самостійно зроблених спостережень і досліджень, вмотивовано використовує відповідну термінологію; переважно об'єктивно аналізує власну діяльність, а також діяльність інших осіб
високий	10	застосовує здобуті знання задля досягнення поставлених навчальних цілей, самостійно записує і представляє здобуту інформацію в різних формах (текстовій, табличній та графічній); проводить аналогії; чітко формулює проблему дослідження, аргументовано пояснює вибір об'єктів / явищ, властивостей об'єктів / явищ, які можна дослідити; регулює власний емоційний стан відповідно до умов спілкування
	11	критично оцінює і використовує здобуті знання задля розв'язання різних ситуацій, прогнозує способи застосування їх, інтерпретує здобуту інформацію, визначає способи поліпшення власних навчальних результатів, конструктивно й продуктивно співпрацює з іншими під час виконання різних видів навчальної діяльності
	12	досліджує проблему й самостійно розв'язує її, застосовуючи ситуаційно доцільні методи, способи і стратегії, конструктивно взаємодіє задля досягнення певного результату; виявляє здатність до самоосвіти й саморозвитку; оцінює ризики й наслідки власних дій

Під час оцінювання учнів учителю / учительці потрібно бути об'єктивним і передбачити, що оцінка має відображати всі групи результатів навчання. З огляду на це рекомендуємо визначати рівень навчальних досягнень / виставляти оцінку, беручи до уваги діяльність учня / учениці під час кількох занять.

Застосування формувального оцінювання дасть змогу об'єктивно оцінити результати навчання здобувачів освіти, окреслити перспективи поступу в досягненні визначених навчальними програмами очікуваних результатів. Необхідно забезпечити систематичний і системний, чіткий і вмотивований зворотний зв'язок із учнями, привертаючи увагу до їхніх досягнень, успіхів у навчанні. Оцінювання поточних навчальних результатів здобувачів освіти за певний проміжок часу (тему, розділ) відбувається з урахуванням виконаних ними різних видів діяльності й має бути об'єктивним й аргументованим.

Самооцінюванню має передувати рефлексійна діяльність здобувачів освіти, оскільки на основі особистісної рефлексії відбувається адекватне оцінювання учнем / ученицею результатів своєї діяльності, що є важливим для формування критичного мислення, самокорекції поведінки (або дій) і позитивного ставлення до діяльності задля конструктивної мотивації та підвищення результативності. Тобто висновки, зроблені на основі аналізування, стануть підґрунтям для самооцінювання. Це дасть змогу учневі / учениці змоделювати подальшу освітню траєкторію, скорегувати власні мотиви й прагнення, установити взаємозв'язок між плануванням,

аналізом і контролем дій. Учителю / учительці доцільно добирати такі рефлексійні вправи й завдання, що спонукатимуть учнів до аналізу їхніх мотивів, дій, емоцій, ставлень тощо. Це сприятиме усвідомленню ними важливості навчально-пізнавальної діяльності для подальшого саморозвитку й самоосвіти, формуванню здатності об'єктивно й адекватно оцінювати не лише інших, а й себе. Критеріями добору запитань і завдань для самооцінювання повинні стати об'єктивність, адекватність, цілісність, критичність тощо.

Відповідно до Рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5–6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України № 289 від 01 квітня 2022 р.) семестрове й підсумкове (річне) оцінювання результатів навчання здійснюють за 12-бальною системою (шкалою), а його результати позначають цифрами від 1 до 12. Відбувається це оцінювання на основі результатів виконання здобувачами освіти різних видів навчальної діяльності, підсумкового тематичного оцінювання, участі в проєктній діяльності з урахуванням їхнього особистого поступу й не потребує виконання здобувачами освіти окремих видів робіт.